

- особливу увагу приділяти розвитку творчого потенціалу студентів;
- партнерські стосунки із студентами;
- індивідуальний підхід до абітурієнта та студента;
- профільне навчання починати з 9 класу «школа – ВНЗ – підприємство».

Таблиця 1

Визначення рейтингу ВНЗ

№	Критерії оцінювання	Вага критерію	Значення критерію для об'єкту, що досліджується (0:10)			
			1	2	3	4
1	Як оцінює ВНЗ громада підприємства, преса	0,2				
2	Рівень оплати за навчання	0,2				
3	Кваліфікація викладачів	0,15				
4	Якість викладання	0,15				
5	Рівень акредитації та забезпечення навчального процесу	0,1				
6	Рівень інфраструктури: приміщення, аудиторії, бібліотека, спортивні споруди.	0,1				
7	Інновації в навчанні	0,1				
8	Сумарний рейтинг	1,00	Е	Е	Е	Е

Список джерел

1. Алексеев А.А. Маркетинговые исследования рынка услуг // [Електронний ресурс] режим доступу: <http://www.marketing.spb.ru/read/rn17/index.htm>
2. Войчак А.В., Шевчук Н.А. Суть маркетинга и его современная концепция. – К.: Знання, 1994. – 216 с.
3. Волкова ММ., Звезда А.В., Маркетинговые исследования в области образовательных услуг // [Електронний ресурс] режим доступу: <http://www.dis.ru/market/themes/arhiv/1999/6/volkova>.
4. Корсак КВ. Реформи в освіті: Узагальнення закордонного досвіду // [Електронний ресурс] режим доступу: <http://park.kiev.ua/osvita/eduintb/korsak/kk-reform17.html>
5. Костенко О.А. Высшее учебное заведение как субъект рыночных отношений // [Електронний ресурс] режим доступу: <http://www.marketing.spb.ru/conf/9/39.htm>
6. Медведева В.М., Міщенко Г.Г. Інформаційний бізнес у сфері освіти, культури і мистецтва. – К., 2000. — 96 с
7. Нарчаев К.И. Маркетинговый подход к университетскому образованию // [Електронний ресурс] режим доступу: <http://kazsu.jib.uni.sci.k2/libr/vesnik/econom/year98/n7/1.htm>
8. Образование – все образуется? Сегодняшняя ситуация в образовании в оценке профессионалов // [Електронний ресурс] режим доступу: http://www.art.uralinfo.ru/literat/Ural/Ural_7_99/Ural_07_99_1_O.htm
9. Шшулин С. Экоанализ. Современные методы маркетинга в области образования: динамика, перспективы // [Електронний ресурс] режим доступу: http://www.ug.ru/ug/pril/ol/97/34/t4_1.
10. Сигинова О.В. Маркетинг образовательных услуг // [Електронний ресурс] режим доступу: <http://www.dis.ru/market/ihems/arhiv/1999/1/saginova>.
11. А.В.Войчак, В.М.Шумейко. Дослідження сучасних концепцій маркетингу та маркетингового менеджменту // Маркетинг в Україні. – 2009. - №4(56). – С. 38 – 46.
12. В.П.Пилипчук, О.В.Донніков. Маркетингове забезпечення якості освітніх послуг // Маркетинг в Україні. – 2009. - №4(56). – С. 15 – 24.

В. Сопко
М. Голик
м. Київ

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ КРЕДИТУВАННЯ ЯК ОДИН ІЗ ЧИННИКІВ ПІДВИЩЕННЯ ПРИБУТКОВОСТІ БАНКІВ

Вступ. Однією з найважливіших категорій ринкової економіки, що відображає реальні зв'язки і відносини економічного життя суспільства, є кредитні відносини. Кредит завжди був і залишається важливим важелем у стимулюванні розвитку виробництва і являє собою економічні відносини з приводу зворотного руху позиченої вартості. Кредит забезпечує трансформацію грошового капіталу в позичковий і виражає стосунки між кредитором і позичальником. За його допомогою вільні кошти підприємств, приватного сектору і держави акумулюються, перетворюючись у позичковий капітал, котрий передається за плату в тимчасове користування. Саме з такої однієї сторони дуже часто розглядають банківський кредит, тим самим забуваючи, чим є кредит безпосередньо для банку, а саме – джерелом одержання доходу.

Постановка проблеми. Прибуток – це економічна категорія, яка відображає збільшення власного капіталу в результаті фінансово – господарської діяльності. Якщо доходи перевищують витрати – банк отримує прибуток, якщо ж навпаки – несе збитки [2, с. 352].

Одним із найважливіших видів доходу банку є проценти, які отримує банк за користування кредитом, адже у структурі активних операцій банку традиційно найбільшу питому вагу мають кредитні операції. Це пов'язано з об'єктивною властивістю капіталу банківської установи спрямовуватися у сфери, де найвища норма прибутку. Кредитні операції являють собою один із найефективніших, тобто прибуткових способів розміщення ресурсів банку. Водночас кредитні операції – це найбільш ризикований вид операцій банку. Незважаючи на це у структурі доходів банківських установ

найбільшу питому вагу становлять саме доходи від кредитних операцій.

Якщо проаналізувати фінансовий результат банків за 3 квартали поточного року із фінансовим станом за 2008 роки, то можна прослідкувати наступну тенденцію. Протягом 2005 року банківські установи України отримували прибутки від діяльності, а вже протягом 2008 року хоча і відбулося зростання прибутку банку, та все ж суттєво збільшилася така стаття витрат, як резерви під заборгованість за кредитами, внаслідок збільшення якої відбулося зменшення суми чистого прибутку, а в окремих випадках призвело і до виникнення чистого збитку банку. Так певні банки, котрі раніше отримували прибутки, почали отримувати збитки. Саме на 2008 рік припадає пік економічної кризи, який пов'язаний із масовим протермінуванням платежів та неповерненням кредитів. Банки були змушені сформувати резерви на прострочену основну суму боргу та відсотки за користування кредитом. Якщо поглянути глибше, чому ж саме виникла така ситуація, то можна зауважити, що витрати на формування резервів формуються з прибутку банківської установи, коли позичальник в певний період не може здійснити платіж, що зумовлено кредитним договором. Отже, виникає ситуація, що банк не лише не отримує прибутку, а й несе збитки в результаті сформованого резерву. Формування резервів впливає також на такий норматив як норматив капіталу, зокрема мінімальний розмір регулятивного капіталу на даний момент вже становить 120 млн. грн. Невеликим банкам із регіональною специфікою роботи та значними проблемами у поверненні кредитної заборгованості, доволі важко було дотримуватися цього встановленого Національним банком нормативом, відповідно до Інструкції №368 «Про порядок регулювання діяльності банків в Україні» від 28 серпня 2001 року [1].

З огляду на вище наведене, можна зробити наступний висновок: банківські установи настільки сильно були зосереджені на збільшенні об'єму кредитного портфеля протягом 2005-2007 років, що зовсім не приділяли вагу політиці, яку вони ведуть, а саме, чи проводився відповідний аналіз фінансового стану позичальника, чи проводить служба безпеки належну перевірку кредитної історії клієнта, його доходів, чи належним чином працює служба моніторингу, яка мала б займатися аналізом структури та динаміки кредитних вкладень. І вже при перших проявах фінансово – економічної кризи, масштабна кампанія, щодо розміщення коштів дала збій. Масове збільшення заборгованості по кредитах на термін від 31 і до 183 днів та кількість позичальників, які невчасно, або взагалі, не здійснювали кредитних платежів невпинно зростала. Ось чому питання удосконалення механізму кредитування в банківських установах України є актуальним та таким, що потребує детального вивчення.

Теоретична база дослідження. Дослідженням теоретико-методологічних основ банківського кредитування та аналізу його результатів приділяється багато уваги у працях провідних вітчизняних вчених: М.Д. Білик, Ф.Ф. Бутинця, О.В. Васюренка, В.В. Вітлінського, А.М. Герасимовича, А.В. Головача, Н.А. Головач, Р.А. Гриценка, О.Д. Заруби, В.Б. Захожая, Б.С. Івасіва, Л.М. Кіндрацької, М.Р. Ковбасюка, Г.О. Кравченко, В.Д. Лагутіна, І.М. Лазепка, Б.Л. Луціва, А.М. Мороза, Л.О. Примостки, М.Ф. Пуховкіної. Серед російських науковців вагомих внесок у розробку цієї тематики здійснено О.І. Лаврушиним, Г.С. Пановою, В.М. Усоскіним.

Однак існуючий методичний інструментарій оцінювання ефективності банківської діяльності не є досконалим. Тому дослідження проблем обліку кредитних операцій, як

інформаційної бази управління діяльністю банківських установ, набуває актуальності і потребує удосконалення з теоретичної, так і з практичної точки зору.

Метою статті є розробка пропозицій й наукове обґрунтування шляхів підвищення ефективності кредитної діяльності банків, що направлені на вдосконалення теорії та діючої практики бухгалтерського обліку та контролю кредитних операцій банківських установ.

Отже, в результаті проведеного дослідження передбачається вирішення таких питань як:

- удосконалення чинного законодавства у напрямку кредитування;
- розроблення єдиної методики оцінки фінансового стану позичальників затвердженої на законодавчому рівні;
- набуття управлінським обліком не рекомендаційного характеру, а обов'язкового, із затвердженням на законодавчому рівні;
- розроблення єдиного бюро кредитних історій для усіх банківських установ також під чітким керівництвом головного контролюючого органу діяльності банків – НБУ;
- удосконалення роботи Контрольно-ревізійних установ у напрямку банківського нагляду, ефект «неочікуваних перевірок»;
- впровадження нових видів кредитування;
- розроблення способів захисту від кредитних ризиків.

Необхідно констатувати, що чинне правове регулювання кредитних відносин не відповідає вимогам сьогодення і не має системного характеру, а отже, і не забезпечує належним чином стале функціонування і розвиток ринку кредитних ресурсів України. Тому на даний момент виникає об'єктивна необхідність у законодавчому забезпеченні банківських кредитних відносин. Відповідний закон має встановити спеціальний правовий режим банківського кредитування, визначити економічні, правові і організаційні основи здійснення кредитних операцій банками, створити юридичні передумови для зниження кредитних ризиків і повернення кредитних коштів позичальниками. Актуальною проблемою регулювання кредитних операцій банків, що має бути вирішена у нормативному порядку, є визначення порядку здійснення переддоговірних кредитних відносин.

Адже, створення умов і гарантій для погашення кредиту забезпечується саме на етапі здійснення банком і позичальником переддоговірних відносин як важливої стадії укладання кредитного договору. Для прийняття рішення про укладання кредитного договору банк має здійснити всі необхідні заходи для того, щоб впевнитись, що надані кредитні кошти будуть повернені вчасно і у повному обсязі.

Основним правовим наслідком переддоговірних відносин є встановлення рівня відповідності особи позичальника певним кваліфікаційним вимогам банку, а також визначення кредитного ризику. Усвідомлення банком в результаті здійснення переддоговірних відносин рівня кредитного ризику за кожною кредитною операцією дозволяє прогнозувати сукупні ризики неповернення кредитів у діяльності цього банку. Для запобігання критичних кредитних ризиків, що загрожують платоспроможності банку банк має створити умови і гарантії, які базуються на комерційному розрахунку. Переддоговірні відносини визначальним чином забезпечують ефективність виконання конкретного кредитного договору, а також погашення відповідного кредиту. Перспективи укладання кредитного договору перебувають у прямій залежності від стану виконання сторонами переддоговірних відносин.

Таким чином, передоговірні відносини між банком і позичальником можна визначити як їх взаємні зобов'язання з приводу можливості укладення кредитного договору, що спрямовані на забезпечення передумов погашення потенційним позичальником кредиту. Вже на цій початковій, передоговірній, стадії банківська установа матиме можливість впевнитись, що цей позичальник є надійним, а саме його кредитування для банку не нестиме жодних втрат у вигляді формування резервів та зменшення прибутку, а навпаки принесе прибуток у вигляді процентів за користування кредитом.

Певною мірою співзвучним із цим питанням є питання розроблення єдиної методики оцінки фінансового стану позичальників затвердженої на законодавчому рівні.

На даний момент Національним банком України немає чітко розробленої та встановленої єдиної методики оцінки фінансового стану позичальників, як фізичних так і юридичних осіб. Саме цей факт дає можливість банкам самостійно розробляти цю методику. Як результат, кожен банк використовує відмінну один від одного методику. Таким чином може бути присутня ситуація, що позичальник звернувшись у один банк може отримати відмову, адже розроблена методика є більш суворою, а ніж в іншому банку, де позичальник отримає позитивний результат.

Формування та функціонування єдиного бюро кредитних історій на базі Національного банку України, даватиме можливість українським банкам проконтролювати наявність кредитів та кредитних історій (позитивних чи негативних). Дана інформація накопичуватиметься в НБУ шляхом її надання банківськими установами в обов'язковому порядку. Якщо ж інформація стосуватиметься юридичних осіб то тут слід чітко надавати інформацію про власників істотної частки підприємства, директорів, для того аби мати можливість визначити пов'язаних осіб. Таким чином це буде єдиною базою, яка дозволить банкам відслідковувати попередню кредитну історію свого майбутнього клієнта, а також буде усунена ймовірність кредитування недобросовісного клієнта, та несення банком витрат.

Важливе економічне та юридичне значення моніторингу кредитних операцій в сучасній банківській практиці України пов'язане зі зловживаннями, що часто мають місце при видачі позик. Кредитні відносини стали в умовах кризової економіки одним з найбільш уразливих місць для кримінальних посягань. Найпоширенішим способом отримання незаконних кредитів є створення фіктивних комерційних фірм (організацій) без наміру займатися господарською діяльністю. Такі організації "самоліквідуються" після одержання банківського кредиту. Мають місце також випадки отримання кредитів незаконним шляхом за допомогою злочинного зговору недобросовісних позичальників з представниками банку. Зрозуміло, що ці кредити з самого початку зорієнтовані на неповернення.

Порядок здійснення моніторингу кредитних операцій має бути закріплені у банківських інструкціях і положеннях про кредитування.

Говорячи про способи уникнення кредитного ризику, який виникає внаслідок кредитних операцій, в першу чергу слід визначити що ж таке кредитний ризик. Отже, кредитний ризик - це ризик несплати позичальником кредитору основного боргу і процентів за його користування. Звідси, під кредитним ризиком слід розуміти ймовірність, а точніше загрозу втрати банком частини своїх ресурсів, недотримання прибутків або збільшення витрат у результаті здійснення певних фінансових операцій.

Для кожної кредитної операції характерні свої особливості, що визначають ступінь ризику. Так, кредитний ризик може виникати через погіршення фінансового стану позичальника, відсутність належних організаційних здібностей у його керівництва, недостатню підготовку працівника, який приймає рішення про кредитування, та інші обставини.

Найбільш загальні засоби страхування ризиків у банківській практиці зводяться до їх диверсифікації (тобто розподілу, регулювання структури і розмірів), а також до постійного контролю з боку банку за виконанням необхідних співвідношень і нормативів (наприклад, нормативу максимального розміру ризику на одного позичальника, нормативу великих кредитних ризиків, що встановлюються центральним банком) та здійснення у разі необхідності заходів по їх коригуванню.

Управління кредитним ризиком (його мінімізація) здійснюється за допомогою таких заходів:

- лімітування кредитів;
- диверсифікації портфеля позичок банку;
- контролю за використанням кредиту та оперативності при стягненні боргу;
- страхування кредитних операцій;
- достатнього та якісного забезпечення наданих кредитів;
- аналізу кредитоспроможності позичальника.

I спосіб – встановлення позичальникам лімітів кредитування. Як правило, банки встановлюють ліміт, який регламентує розмір обороту по видачах кредиту за певний період (ліміт видачі). У деяких випадках встановлюється ліміт заборгованості, який регламентує заборгованість за кредитом на певну дату.

Надання кредитів за допомогою ліміту видачі здійснюється, як правило, шляхом відкриття кредитної лінії (характеризує оборот по видачі кредиту). Вона відкривається клієнтам зі сталою репутацією, які мають стабільний фінансовий стан. Існують різні види кредитних ліній. Вони можуть бути поновлювальні, коли кредит надається і погашається в межах встановленого ліміту, і непоновлювальні, коли після надання і погашення кредиту відносини між банком і клієнтом припиняються. У ряді випадків питання про видачу кредитів вирішується банком кожний раз індивідуально.

II спосіб – диверсифікація кредитних вкладень. Це означає розподіл кредитів між різними суб'єктами правовідносин, клієнтами різних форм власності і галузей економіки, між різними регіонами країни тощо. В деяких випадках дотримання банком диверсифікації здійснюється за допомогою нормативів або вимог, які встановлюються НБУ.

Чим більшої кількості позичальників надається кредит, тим меншим буде ризик неповернення кредитів за інших рівних умов, оскільки вірогідність банкрутства багатьох позичальників значно менша, ніж кількох.

III спосіб – оперативність при стягненні боргу – передбачає необхідність підтримувати з позичальником тісні контакти протягом усього строку користування кредитом. Банк повинен слідкувати за станом справ у клієнта і у разі необхідності застосовувати упереджувальні дії щодо захисту своїх інтересів.

IV спосіб – страхування кредитних операцій. Він означає, що банки повинні створювати страхові фонди як на макро-, так і макрорівнях, а також страхувати окремі кредитні угоди в спеціалізованих страхових компаніях.

V спосіб – забезпеченість кредиту.

Саме вирішення усіх цих питань дасть змогу банкам правильно організувати механізм кредитування, а таким чином зменшити кількість недобросовісних по-

зичальників, витрат на формування резервів, що, в свою чергу, призведе до збільшення чистого прибутку банку.

Висновки. Отже, на сучасному етапі в теорії та практиці кредитних відносин в Україні науковий підхід до кредиту як до економічної категорії ще належно не застосовується. Нехтування об'єктивними законами кредиту, який є економічними відносинами, з приводу зворотного руху позиченої вартості, призводить до негативних наслідків у реалізації зазначених відносин на практиці. Це виражається у формі численних недоліків в організації кредитування клієнтів вітчизняними банками. Зазначені недоліки пов'язані з браком знань про об'єктивні закони існування кредиту. Із цієї причини чітко не визначено і потребують удосконалення принципи організації банківського кредитування та поняття кредитоспроможності.

Зважаючи на те, що позички є найприбутковішими активами банку і становлять основну частину їх активів, кредитна діяльність банку потребує ретельної орга-

нізації і постійного удосконалення механізму кредитування. Правильна організація процесу банківського кредитування, розробка ефективної та гнучкої системи управління кредитними операціями виступають основою фінансової стабільності і ринкової стійкості комерційних банків.

Список джерел

1. Інструкція №368 «Про порядок регулювання діяльності банків в Україні», затверджена постановою Правління НБУ від 28 серпня 2001 р.
2. Облік і аудит в банках: Підручник / А.М. Герасимович, Л.М. Кіндрацька, Т.В. Кривов'яз та ін.; За заг. ред. проф. А.М. Герасимовича. – К.: КНЕУ, 2004. – 536 с.
3. www.aval.ua
4. www.oshaddnybank.com.ua
5. www.privatbank.ua
6. www.ukrsotsbank.com

І. Сочинська-Сибірцева

м. Кіровоград

РОЗВИТОК КРЕАТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ НА ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Постановка проблеми. Вітчизняні підприємства сьогодні працюють у динамічному непередбачуваному середовищі, яке створюється нестабільними ринковими відносинами, глобалізацією бізнесу, нестійкими соціальними процесами. Світовий досвід доводить, що рівень і темпи соціально-економічного розвитку країни залежать від стану здоров'я, запасу знань, вмінь, інтелектуальних здібностей, освітньо-кваліфікаційних характеристик, трудової активності та професійної мобільності населення.

Враховуючи сучасні світові еволюційні процеси, що відбуваються в економічній теорії та практиці слід зазначити, що провідним ресурсом і джерелом багатства країни стає випереджаючий інтелектуальний і духовний розвиток нації, носієм якого виступає людина.

Сучасні умови господарювання, вирішення численних проблем адаптації підприємств до економічних, науково-технічних, технологічних, інформаційних і соціальних змін в суспільстві спонукають менеджерів до впровадження креативних технологій управління персоналом на вітчизняних підприємствах.

Аналіз досліджень і публікацій. Теоретичні основи визначення поняття «технологія управління» були закладені у наукових працях закордонних вчених, таких, як М. Армстронг [1], Т.Ю. Базаров, Л. Байерс, Б.М. Генкін, Ф. Герцберг, Л. Дейвіс, Г. Десслер, П. Друкер, О.П. Єгоршин, О.Я. Кібанов, Е.В. Маслов, М.Х. Мескон, Ф. Тейлор, В.В. Травін, С.В. Шекшня та ін.

Широке коло питань, пов'язаних із характеристикою складових елементів технології управління персоналом, вимірюванням впливу факторів зовнішнього і внутрішнього середовища на систему управління персоналом, розглянуто такими українськими вченими, як О.І. Амоша, Д.П. Богиня, В.Г. Герасимчук, О.А. Грішнова, Г.М. Дмитренко, М.С. Дороніна, А.М. Колот, О.Ф. Новікова, Л.М. Фільштейн, Н.Г. Чумаченко, Г.В. Щокін, О.М. Ястремська та ін.

Проте, як свідчить практика діяльності вітчизняних підприємств, в умовах сьогодення спостерігається гли-

боке протиріччя між потребами підвищення ефективності системи управління людською складовою підприємства і можливостями впровадження ефективних технологій управління персоналом.

За таких умов виникла об'єктивна необхідність у продовженні наукових досліджень у цьому напрямі.

Метою статті є вивчення сучасних технологій управління персоналом, виокремлення найбільш актуальних і значимих складових елементів технології в умовах діяльності вітчизняних підприємств та визначення конкретних інструментів впровадження креативних технологій збереження персоналу.

Виклад основного матеріалу. Сучасне підприємство, відповідно теорії систем, можна розглядати як стійку, динамічну систему взаємообумовлених елементів, які спроможні відтворювати свої властивості за рахунок власних системоутворюючих ресурсів. Управління ми визначаємо як функцію організованих систем, яка забезпечує збереження їх визначеної структури, підтримку режиму діяльності, реалізацію конкретних програм і цілей.

Технологія (від грец. – мистецтво, майстерність, уміння) у загальному розумінні цього слова – це комплекс організаційних заходів, операцій і способів, спрямованих на виготовлення, обслуговування, експлуатацію виробу з номінальною якістю та оптимальними витратами, які обумовлені поточним рівнем розвитку науки, техніки і суспільства в цілому[2].

Технологія управління – це послідовність дій, яка приводить до гарантованого отримання результату. Вона складається із інформаційних, обчислювальних, організаційних операцій, які виконуються менеджерами і фахівцями різного профілю за визначеним алгоритмом.

Під технологією управління персоналом ми розуміємо сукупність прийомів, способів і методів впливу на персонал у процесі його найму, використання, розвитку і вивільнення з метою отримання ефективних кінцевих результатів трудової діяльності.

В теперішній час, як ніколи, особливо відчувається